

שנה קודם לכן. ב-1923 הופיעה ב"השדה", כרך ג', רשימה של האגרונום אוריה פלדמן בשם Herd-book. לפי מיטב ידיעתי, אוריה פלדמן היה הראשון שקבע למילה Herd-book את המושג העברי "ספר העדר", הקיים עד היום. אוריה פלדמן מונה את כל היתרונות של הנהגת ביקורת חלב, רשימה מסודרת של כל הפרטים על הפרה לשם השבח, או לפי דבריו: "היסוד הוא הכרת סגולות אינדיבידואליות של הפרה אשר במקרים רבים (כמעט תמיד) נמסרות הסגולות לשפע חלב בירושה מפרה לולדותיה". ועוד "מומן ידוע גם כן, שהנטיה למחלות שונות או ההפך, העמידה בפני מחלות, הסתגלות לאקלים ולמזון, גם הן עוברות בירושה והן צריכות להיות רשומות בספר העדר". להלן הוא כותב: "והנה אם ידע נדע בתכלית הדיוק את טיבן של פרותינו ונשמור עליהן מהרבעה מקרית עם פרים מזדמנים – מקומיים, במקום הצלבה עם פרים טובים, מגזעים משובחים, נצטרך לרשום את יום ההרבעה, את שמו ומוצאו של הפר, את הנתונים של הפרה לכל פרט על הולד, אשר יולד".

בהמשך קובע פלדמן, שעבודה זאת היא איטית וקשה עבור אדם בודד או משק בודד, לכן "נוהגים המעוניינים בכך להתחבר לחברה, אשר מסדרת "ספר העדר" לשם השבח בקר. אצלנו אין חברה לגידול בקר (נוכח שהדברים נכתבו 3 שנים לפני יסוד התאחדות מגדלי בקר – ש.ד.), אך יש משקים חקלאיים אשר באחדים הצליחו להשביח את הבקר. כל אלה וגם משקים פרטיים, צריכים להנהיג רישום מדויק של "דברי ימיה" של כל פרה. וזאת תהיה התחלה של "ספר העדר". עד כאן דברי אוריה פלדמן, שלוש שנים לפני יסוד התאחדות מגדלי בקר ו-11 שנה לפני תחילת ביקורת החלב וייסוד "ספר העדר". לכל הדעות, חזון המבוסס על גישה מקצועית נכונה. במשך עשרות שנים השתנו הטכניקות, הטכנולוגיה, הידע בשטח הגנטיקה והסטטיסטיקה – אך הקו האסטרטגי נשאר כפי שתואר לפני 74 שנים על ידי אוריה פלדמן. שלמה דורי

והמכונות היו מתוצרת גרמניה.

הודות לטיב הפרות במשקים יכלה וילהלמה לשווק חלב מאיכות טובה בתכולה של 3.5% שומן, כאשר המינימום החוקי המורשה היה 3%. הודות לסידורים מודרניים במחלבה החדשה, החלב שלה קנה לו שם בטיבו ובעמידותו בימי הקיץ החמים, בעוד שקרה שחלב מיצרנים אחרים התקלקל בשווקים. עם חקלאי שרונה התנהל משא ומתן על חתימת חוזה לשיתוף המחלבות כדי לעבד ולשווק את תוצרת הרפתות בשתי המושבות.

כדי להשיג שוק צרכנים, ביקשו את עזרת הקונסולים הגרמניים כדי להמליץ בפני הממשלה המנדטורית לקנות את תוצרתה לכוחות הבטחון הבריטיים ולמוסדות הממשל.

אנחנו מודים ל"מכון לחקר ארץ-ישראל ויישובה – יד יצחק בן-צבי" ירושלים, עבור העידוד לחקור את ההיסטוריה של ענף החלב בארץ.

ביקורת חלב רשמית וייסוד "ספר העדר"

התחילו ב-1934. התחלות צנועות אלה (שקילת חלב של כל פרה, בכל חליבה ובדיקת אחוז השומן) נעשו במשק על ידי מבקרים ראשוניים. הרישומים והסיכומים בחוברת "ספר הרפת" נעשו על ידי רכז הענף בערבים, אחרי יום העבודה. את מבחני הפרים על ידי השוואת תנובת בנות לזאת של אמהות, עשה מזכיר התאחדות מגדלי בקר והוא פירסם את הממצאים השנתיים בחוברת, אשר בה היתה רשימת "הליגה", פרות שיאניות, תנובות לפי דרגות הכלאה, ועוד. איש לא חלם אז שנגיע למה שהגענו היום, עם שינוי מוחלט של ידע בגנטיקה, סטטיסטיקה, טכנולוגיה וטכניקה. ביקורת החלב השתנתה עם זיהוי פרות ושקילה אוטומטית, מיחשוב הנתונים, בדיקת חלב מרכזית לתכולתו והגשת כל הנתונים, בזמן אמת למגדל ולחוקר.

כאמור, הביקורת הרשמית וייסוד ספר העדר החלו ב-1934, אך הרעיון והצורך בהם צוינו 11